

ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

Καρδιά τοῦ χειμῶνος. Χριστούγεννα, Άις-Βασίλης, Φῶτα.

Καὶ αὐτὸς ἐσηκῶνε¹ τὸ πρῶν, ἔρριπτεν² εἰς τοὺς ὤμους τὴν παλιὰν πατατούκαν³ του, τὸ μόνον ροῦχον ὅπου ἐσώζετο ἀκόμη ἀπὸ τοὺς πρὸ τῆς εὐτυχίας του χρόνους, καὶ κατήρχετο εἰς τὴν παραθαλάσσιον ἀγοράν, μωμυρίζων⁴, ἐνῶ κατέβαινε ἀπὸ τὸ παλαιὸν μισογκρεμισμένον σπῖτι, μὲ τρόπον ὥστε νὰ τὸν ἀκούῃ ἡ γειτόνισσα:

— Σεβτὰς⁵ εἶν' αὐτός, δὲν εἶναι τσορβάς(= χυλός)... ἔρωντας εἶναι, δὲν εἶναι γέρωντας.

Τὸ ἔλεγε τόσο συχνά, ὥστε ὅλες οἱ γειτονοποῦλες ὅπου τὸν ἤκουαν τοῦ τὸ ἐκόλλησαν τέλος ὡς παρατσούκλι: «Ὁ μπαρμπα-Γιαννιδὸς ὁ Ἐρωντας».

Διότι δὲν ἦτο πλέον νέος, οὔτε εὐμορφος, οὔτε ἄσπρα(=λεφτά) εἶχεν. Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶχε φθείρει⁶ πρὸ χρόνων πολλῶν, μαζὶ μὲ τὸ καράβι, εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὴν Μασσαλίαν.

Εἶχεν ἀρχίσει τὸ στάδιόν⁷ του μὲ αὐτὴν τὴν πατατούκαν, ὅταν ἐπρωτομπαρκάρησε ναύτης εἰς τὴν βομβάρδαν⁸ τοῦ ἐξαδέλφου του. Εἶχεν ἀποκτήσει, ἀπὸ τὰ μερδικά⁹ του ὅσα ἐλάμβανεν ἀπὸ τὰ ταξίδια, μετοχὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου, εἴτα⁹ εἶχεν ἀποκτήσει πλοῖον ἰδικόν του, καὶ εἶχε κάμει καλὰ ταξίδια. Εἶχε φορέσει ἀγγλικές τσόχες, βελούδινα γελέκα, ψηλὰ καπέλα, εἶχε κρεμάσει καδένες χρυσές μὲ ὠρολόγια, εἶχεν ἀποκτήσει χρήματα· ἀλλὰ τὰ ἔφαγεν ὅλα ἐγκαίρως μὲ τὰς Φρύνας¹⁰ εἰς τὴν Μασσαλίαν, καὶ ἄλλο δὲν τοῦ ἔμεινεν εἰμὴ¹¹ ἡ παλιὰ πατατούκα, τὴν ὁποῖαν ἐφόρει πεταχτὴν ἐπ' ὤμων, ἐνῶ

¹ ἐριχνε

² παλτό

³ μωμυρίζοντας

⁴ καημός

⁵ σπαταλήσει

⁶ τὴν πορεία του

⁷ εἶδος πλοίου

⁸ μερίδιο

⁹ ἐπειτα

¹⁰ ἡ Φρύνη ἦταν μια ἀπ' τις διασημότερες εταίρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας

¹¹ παρὰ μόνο

κατέβαινε τὸ πρῶτ' εἰς τὴν παραλίαν, διὰ τὰ μπαρκάρη σύντροφος μὲ καμμίαν βρατσέραν¹² εἰς μικρὸν ναῦλον, ἢ διὰ τὰ πάγη¹³ μὲ ξένην βάρκαν τὰ βγάλη κανένα χταπόδι ἐντὸς τοῦ λιμένος.

Κανένα δὲν εἶχεν εἰς τὸν κόσμον, ἦτον ἔρημος. Εἶχε νυμφευθῇ, καὶ εἶχε χηρεύσει, εἶχεν ἀποκτήσει τέκνον, καὶ εἶχεν ἀτεκνωθῇ¹⁴.

Καὶ ἀργὰ τὸ βράδυ, τὴν νύκτα, τὰ μεσάνυκτα, ἀφοῦ ἔπινεν ὀλίγα ποτήρια διὰ τὰ ξεχάσει ἢ διὰ τὰ ζεσταθῇ, ἐπανήρχετο εἰς τὸ παλιόσπιτο τὸ μισογκρεμισμένον, ἐκχύνων εἰς τραγούδια τὸν πόνον του:

Σοκάκι μου μακρὺ-στενὸ, μὲ τὴν κατεβασιά σου,

κάμε κ' ἐμένα γείτονα μὲ τὴν γειτόνισσά σου.

Ἄλλοτε παραπονούμενος εὐθύμως¹⁵:

Γειτόνισσα, γειτόνισσα, πολυλογὸ καὶ ψεύτρα, δὲν εἶπες μιὰ φορὰ κ' ἐσύ, Γιαννιό μου ἔλα μέσα.

Χειμῶν βαρὺς, ἐπὶ ἡμέρας ὁ οὐρανὸς κλειστός. Ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ χιόνες, κάτω εἰς τὸν κάμπον χιονόνερον. Ἡ πρωία ἐνθύμιζε τὸ δημῶδες:

Βρέχει, βρέχει καὶ χιονίζει, καὶ ὁ παπὰς χειρομυλίζει¹⁶.

Δὲν ἐχειρομύλιζεν ὁ παπὰς, ἐχειρομύλιζεν ἡ γειτόνισσα, ἡ πολυλογὸ καὶ ψεύτρα, τοῦ ἄσματος τοῦ μπαρμπα-Γιαννιοῦ. Διότι τοιοῦτον πράγμα ἦτο· μυλωνοῦ ἐργαζομένη μὲ τὴν χειῖρα, γυρίζουσα τὸν χειρόμυλον. Σημειώσατε ὅτι, τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, τὸ ἀρχοντολόγι¹⁷ τοῦ τόπου τὸ εἶχεν εἰς κακόν του τὰ φάγη φωμὶ ζυμωμένον μὲ ἄλευρον ἀπὸ νερόμυλον ἢ ἀνεμόμυλον, κ' ἐπρωτίμα τὸ διὰ χειρομύλου ἀλεσμένον.

¹² εἶδος πλοίου (μικρότερο ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

¹³ πάει

¹⁴ εἶχε χάσει τὸ παιδί του

¹⁵ με χαρά

¹⁶ χειρόμυλος (για τὸ ἄλεσμα σπόρων σιταριοῦ κ.τ.λ.)

¹⁷ ἡ καλὴ κοινωνία

Καὶ εἶχε πελατεῖαν μεγάλην, ἡ Πολυλογοῦ. Ἐγυάλιζεν, εἶχε μάτια μεγάλα, εἶχε βερνίκι εἰς τὰ μάγουλά της. Εἶχεν ἓνα ἄνδρα, τέσσαρα παιδιά, κ' ἓνα γαῖδουράκι μικρὸν διὰ νὰ κουβαλᾷ τὰ ἀλέσματα. Ὅλα τὰ ἀγαποῦσε, τὸν ἄνδρα της, τὰ παιδιά της, τὸ γαῖδουράκι της. Μόνον τὸν μπαρμπα-Γιαννιὸν δὲν ἀγαποῦσε.

Ποῖος νὰ τὸν ἀγαπήσῃ αὐτόν; Ἦτο ἔρημος εἰς τὸν κόσμον.

Καὶ εἶχε πέσει εἰς τὸν ἔρωτα, μὲ τὴν γειτόνισσαν τὴν Πολυλογοῦ, διὰ νὰ ξεχάσῃ τὸ καράβι του, τὰς Λαΐδας¹⁸ τῆς Μασσαλίας, τὴν θάλασσαν καὶ τὰ κύματά της, τὰ βάσανά του, τὰς ἀσωτίας¹⁹ του, τὴν γυναῖκά του, τὸ παιδί του. Καὶ εἶχε πέσει εἰς τὸ κρασί διὰ νὰ ξεχάσῃ τὴν γειτόνισσαν.

Συχνὰ ὅταν ἐπανήρχετο τὸ βράδυ, νύκτα, μεσάνυκτα, καὶ ἡ σκιά του, μακρά, ὑψηλή, λιγνή, μὲ τὴν πατατούκαν φεύγουσαν καὶ γλιστροῦσαν ἀπὸ τοὺς ὥμους του, προέκυπτεν εἰς τὸν μακρόν, στενὸν δρομίσκον, καὶ αἱ νιφάδες, μυῖαι²⁰ λευκαί, τολύπαι²¹ βάμβακος, ἐφέροντο στροβιλιθδὸν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἐπιπτον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐβλεπε τὸ βουνὸν ν' ἀσπρίζῃ εἰς τὸ σκότος, ἐβλεπε τὸ παράθυρον τῆς γειτόνισσας κλειστόν, βωβόν, καὶ τὸν φεγγίτην νὰ λάμπῃ θαμβά, θολά, καὶ ἤκουε τὸν χειρόμυλον νὰ τρίβῃ ἀκόμη καὶ ὁ χειρόμυλος ἔπαυε, καὶ ἤκουε τὴν γλῶσσάν της ν' ἀλέθῃ, κ' ἐνθυμεῖτο τὸν ἄνδρα της, τὰ παιδιά της, τὸ γαῖδουράκι της, ὅπου αὐτὴ ὅλα τὰ ἀγαποῦσε, ἐνῶ αὐτὸν δὲν ἐγύριζε μάτι νὰ τὸν ἰδῇ, ἐκαπνίζετο, ὅπως τὸ μελίσσι, ἐσφλομώνετο²², ὅπως τὸ χταπόδι, καὶ παρεδίδετο εἰς σκέψεις φιλοσοφικὰς καὶ εἰς ποιητικὰς εἰκόνας.

— Νὰ εἶχεν ὁ ἔρωτας σαΐτες!... νὰ εἶχε βρόχια... νὰ εἶχε φωπές... Νὰ τρυποῦσε μὲ πῖς σαΐτες του τὰ παραθύρια... νὰ ζέσταινε πῖς καρδιές... νὰ ἔστηνε τὰ βρόχια(=θηλιές) του ἀπάνω στὰ χιόνια... Ἐνας γερο-Φερετζέλης²³ πιάνει μὲ πῖς θηλιές του χιλιάδες κοτσύφια.

¹⁸ ἡ Λαΐδα (περ. 425 π. Χ.) ἦταν ἡ πιο φημισμένη εταῖρα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας.

¹⁹ σπάταλος

²⁰ μύγες

²¹ τουλίπες (λουλούδι)

²² πετούσε μελάνι (κρυβόταν)

²³ κάποιος κάτοικος

Ἐφ'αντάζετο τὸν ἔρωτα ὡς ἓνα εἶδος γερο-Φερετζέλη, ὅσπιν νὰ διημερεύη²⁴ πέραν, εἰς τὸν ὑψηλόν, πευκόσκιον λόφον, καὶ ν' ἀσχολῇται εἰς τὸ νὰ στήνῃ βρόχια ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια, διὰ νὰ συλλάβῃ πὶς ἀθῶες καρδιές, ὡς μισοπαγωμένα κοσσύφια, τὰ ὅποια ψάχνουν εἰς μάτην, διὰ ν' ἀνακαλύψουν τελευταίαν τινὰ χαμάδα²⁵ μείνασαν²⁶ εἰς τὸν ἐλαιῶνα. Ἐξέλιπον²⁷ οἱ μικροὶ μακρυλοὶ καρποὶ ἀπὸ τὰς ἀγριελαίας εἰς τὸ βουνὸν τοῦ Βαραντᾶ, ἐξέλιπον τὰ μύρτα ἀπὸ τὰς εὐώδεις μυρσίνας²⁸ εἰς τῆς Μαμοῦς τὸ ρέμα, καὶ τώρα τὰ κοσσυφάκια τὰ λάλα²⁹ μὲ τὸ ἀμαυρὸν πτέρωμα, οἱ κηρομύται³⁰ οἱ γλυκεῖς καὶ αἱ κίχλαι³¹ αἱ εὐθυμοὶ πίπτουσι θύματα τῆς θηλιάς τοῦ γερο-Φερετζέλη.

Τὴν ἄλλην βραδίαν ἐπανήρχετο, ὅχι πολὺ οἰνοβαρής³², ἔρριπτε βλέμμα εἰς τὰ παράθυρα τῆς Πολυλογοῦς, ὕψωνε τοὺς ὤμους, κ' ἐμορμύριζεν:

— Ἐνας Θεὸς θὰ μᾶς κρίνῃ... κ' ἓνας θάνατος θὰ μᾶς ξεχωρίσῃ.

Καὶ εἴτα μετὰ στεναγμοῦ προσέθετε:

— Κ' ἓνα κοιμητήρι θὰ μᾶς σμίξῃ.

Ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦσε, πρὶν ἀπέλθῃ νὰ κοιμηθῇ, νὰ μὴν ὑποψάλλῃ³³ τὸ σύνηθες ᾄσμά του:

Σοκάκι μου μακρὺ-στενὸ, μὲ τὴν κατεβασιά σου,

κάμε κ' ἐμένα γείτονα μὲ τὴν γειτόνισσά σου.

Τὴν ἄλλην βραδίαν, ἡ χιὼν εἶχε στρωθῇ σινδῶν³⁴, εἰς ὅλον τὸν μακρόν, στενὸν δρομίσκον.

²⁴ περνάει τὴ μέρα του

²⁵ χορτάκι

²⁶ που εἶχε ἀπομείνει

²⁷ ἐξαφανίστηκαν

²⁸ εἶδος φυτοῦ

²⁹ που κελαϊδοῦσαν

³⁰ πουλί

³¹ πουλί

³² δὲν εἶχε πιεῖ πολὺ κρασί

³³ σιγοτραγουδήσει

³⁴ σεντόνι

— Ἄσπρο σινδόνι... νὰ μᾶς ἀσπρίσῃ ὅλους στὸ μάτι τοῦ Θεοῦ... ν' ἀσπρίσουν τὰ σωθικά μας... νὰ μὴν ἔχουμε κακὴ καρδιὰ μέσα μας.

Ἐφαντάζετο ἀμυδρῶς μίαν εἰκόνα, μίαν ὀπτασίαν, ἐν ξυπνητὸν ὄνειρον. Ὡσὰν ἡ χιὼν νὰ ἰσοπεδώσῃ καὶ ν' ἀσπρίσῃ ὅλα τὰ πράγματα, ὅλας τὰς ἀμαρτίας, ὅλα τὰ περασμένα: Τὸ καράβι, τὴν θάλασσαν, τὰ ψηλὰ καπέλα, τὰ ὥρολόγια, τὰς ἀλύσεις τὰς χρυσᾶς καὶ τὰς ἀλύσεις τὰς σιδηρᾶς, τὰς πόρνας τῆς Μασσαλίας, τὴν ἀσωτίαν, τὴν δυστυχίαν, τὰ ναυάγια, νὰ τὰ σκεπάσῃ, νὰ τὰ ἐξαγνίσῃ, νὰ τὰ σαβανώσῃ, διὰ νὰ μὴ παρασταθοῦν ὅλα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα³⁵, καὶ ὡς ἐξ ὀργίων καὶ φραγκικῶν χορῶν ἐξερχόμενα, εἰς τὸ ὄμμα³⁶ τοῦ Κριτοῦ, τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερῶν, τοῦ Τρισαγίου. Ν' ἀσπρίσῃ καὶ νὰ σαβανώσῃ³⁷ τὸν δρομίσκον τὸν μακρὸν καὶ τὸν στενὸν μὲ τὴν κατεβασίαν του καὶ μὲ τὴν δυσωδίαν³⁸ του, καὶ τὸν οἰκίσκον³⁹ τὸν παλαιὸν καὶ καταρρέοντα, καὶ τὴν πατατούκαν τὴν λερὴν⁴⁰ καὶ κουρελιασμένην: Νὰ σαβανώσῃ καὶ νὰ σκεπάσῃ τὴν γειτόνισσαν τὴν πολυλογοῦ καὶ ψεύτραν, καὶ τὸν χειρόμυλόν της, καὶ τὴν φιλοφροσύνην της, τὴν ψευτοπολιτικὴν της, τὴν φλυαρίαν της, καὶ τὸ γυάλισμά της, τὸ βερνίκι καὶ τὸ κοκκινάδι της, καὶ τὸ χαμόγελόν της, καὶ τὸν ἄνδρα της, τὰ παιδιὰ της καὶ τὸ γαῖδουράκι της: Ὅλα, ὅλα νὰ τὰ καλύψῃ, νὰ τὰ ἀσπρίσῃ, νὰ τὰ ἀγνίσῃ⁴¹!

Τὴν ἄλλην βραδίαν, τὴν τελευταίαν, νύκτα, μεσάνυκτα, ἐπανῆλθε μεθυσμένος πλείοτερον παράποτε.

Δὲν ἔστεκε πλέον εἰς τὰ πόδια του, δὲν ἐκινεῖτο οὐδ' ἀνέπνεε πλέον.

Χειμῶν βαρὺς, οἰκία καταρρέουσα, καρδιὰ ρημασμένη. Μοναξία, ἀνία, κόσμος βαρὺς, κακός, ἀνάλητος⁴². Ὑγεία κατεστραμμένη. Σῶμα βασανισμένον, φθαρμένον, σωθικὰ λυωμένα. Δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ ζήσῃ, νὰ αἰσθανθῇ, νὰ χαρῇ. Δὲν ἤμποροῦσε νὰ εὕρῃ παρηγορίαν, νὰ ζεσταθῇ. Ἐπεὶ διὰ νὰ σταθῇ, ἔπει διὰ νὰ πατήσῃ, ἔπει διὰ νὰ γλιστρήσῃ. Δὲν ἐπάτει πλέον ἀσφαλῶς τὸ ἔδαφος.

³⁵ με τραχιά (ἀγρία) ὄψη

³⁶ στα μάτια

³⁷ νὰ τυλίξει με σάβανα (νεκρικό σεντόνι)

³⁸ ἀσχημη οσμή (μυρωδιά)

³⁹ σπιτάκι

⁴⁰ βρόμικη

⁴¹ νὰ τα καθαρίσει

⁴² χωρίς αἴσθηση πόνου

Ἦῤρε τὸν δρόμον, τὸν ἀνεγνώρισεν. Ἐπιάσθη ἀπὸ τὸ ἀγκωνάρι. Ἐκλονήθη. Ἀκούμβησε πὶς πλάτες, ἐστύλωσε τὰ πόδια. Ἐμορμύρισε:

— Νὰ εἶχαν οἱ φωπιές ἔρωτα!... Νὰ εἶχαν οἱ θηλιές χιόνια...

Δὲν ἤμποροῦσε πλέον νὰ σχηματίσῃ λογικὴν πρότασιν. Συνέχεε λέξεις καὶ ἐννοίας.

Πάλιν ἐκλονήθη. Ἐπιάσθη ἀπὸ τὸν παραστάτην μιᾶς θύρας. Κατὰ λάθος ἤγγισε τὸ ρόπτρον. Τὸ ρόπτρον⁴³ ἤχησε δυνατά.

— Ποιὸς εἶναι;

Ἦτο ἡ θύρα τῆς Πολυλογοῦς, τῆς γειτόνισσας. Εὐλογοφανῶς⁴⁴ θὰ ἠδύνατό⁴⁵ πὶς νὰ τοῦ ἀποδώσῃ πρόθεσιν ὅτι ἐπεχειρεῖ ν' ἀναβῇ, καλῶς ἢ κακῶς, εἰς τὴν οἰκίαν της. Πῶς ὅχι;

Ἐπάνω ἐκινοῦντο φῶτα καὶ ἄνθρωποι. Ἴσως ἐγίνοντο ἐτοιμασίαι. Χριστούγεννα, Ἄις-Βασίλης, Φῶτα, παραμοναί. Καρδιὰ τοῦ χειμῶνος.

— Ποιὸς εἶναι; εἶπε πάλιν ἡ φωνή.

Τὸ παράθυρον ἔτριξεν. Ὁ μπαρμπα-Γιαννιδὸς ἦτο ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν ἐξώστην, ἀόρατος ἄνωθεν⁴⁶. Δὲν εἶναι τίποτε. Τὸ παράθυρον ἐκλείσθη σπασμωδικῶς⁴⁷. Μίαν στιγμὴν ἄς ἄργοποροῦσε!

Ὁ μπαρμπα-Γιαννιδὸς ἐστηρίζετο ὀρθίος εἰς τὸν παραστάτην. Ἐδοκίμασε νὰ εἴπῃ τὸ τραγούδι του, ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμά του τὸ ὑποβρύχιον, τοῦ ἤρχοντο ὡς ναυάγια αἱ λέξεις:

«Γειτόνισσα πολυλογού, μακρὺ-στενὸ σοκάκι!...»

Μόλις ἤρθρωσε τὰς λέξεις, καὶ σχεδὸν δὲν ἠκούσθησαν. Ἐχάθησαν εἰς τὸν βόμβον τοῦ ἀνέμου καὶ εἰς τὸν στρόβιλον τῆς χιόνος.

⁴³ μεταλλικό «κουδούνι» στα πορτόνια

⁴⁴ κατὰ πάσα πιθανότητα

⁴⁵ θα μπορούσε

⁴⁶ ἀπὸ πάνω

⁴⁷ ακαριαία

— Καὶ ἐγὼ σοκάκι εἶμαι, ἐμορμύρισε⁴⁸... ζωντανὸ σοκάκι.

Ἐξεπιάσθη ἀπὸ τὴν λαβὴν του. Ἐκλονήθη, ἐσαρρίσθη, ἐκλινε καὶ ἔπεσεν. Ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς χιόνος, καὶ κατέλαβε μὲ τὸ μακρόν του ἀνάστημα ὅλον τὸ πλάτος τοῦ μακροῦ στενοῦ δρομίσκου.

Ἄπαξ ἐδοκίμασε νὰ σηκωθῇ, καὶ εἶτα ἐναρκώθη. Εὗρισκε φρικώδη ζέστην εἰς τὴν χιόνα.

«Εἶχαν οἱ Φωπιὲς ἔρωτα!... Εἶχαν οἱ Θηλιᾶς χιόνια!»

Καὶ τὸ παράθυρον πρὸ μιᾶς σπιγμῆς εἶχε κλεισθῇ. Καὶ ἂν μίαν μόνον σπιγμὴν ἤργοπόρει⁴⁹, ὁ σύζυγος τῆς Πολυλογοῦς θὰ ἔβλεπε τὸν ἄνθρωπον νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς χιόνος.

Πλὴν δὲν τὸν εἶδεν οὔτε αὐτὸς οὔτε κανεὶς ἄλλος. Κ' ἐπάνω εἰς τὴν χιόνα ἔπεσε χιών. Καὶ ἡ χιών ἐστοιβάχθη, ἐσωρεύθη δύο πιθαμάς, ἐκορυφώθη. Καὶ ἡ χιών ἐγίνε σινδών, σάβανον.

Καὶ ὁ μπαρμπα-Γιαννιδὸς ἄσπρισε ὅλος, κ' ἐκοιμήθη ὑπὸ τὴν χιόνα, διὰ νὰ μὴ παρασταθῇ γυμνὸς καὶ τετραχηλισμένος, αὐτὸς καὶ ἡ ζωὴ του καὶ αἱ πράξεις του, ἐνώπιον τοῦ Κριτοῦ, τοῦ Παλαιοῦ Ἡμερῶν, τοῦ Τρισαγίου.

(1896)

⁴⁸ μουρμούρισε

⁴⁹ καθυστερούσε